

РОЗВИТОК ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 337.02.004

Гончарова Ірина Петрівна

*старша викладачка кафедри технології навчання
охорони праці та дизайну,
Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти ДЗВО «Університет
менеджменту освіти» НАПН України*

Характерною особливістю сучасного суспільства є великий потік інформації, об'єм якої збільшується кожної доби. За висловом Фукудзави Юкіті, японського мислителя, освітянина, просвітителя, наукові технології є інструментом цивілізації, розвиток яких забезпечуватиме добробут суспільства.

У науковому дискурсі набула поширення терміносполука «цифрове суспільство». Йдеться про «суспільство, яке інтенсивно та продуктивно використовує цифрові технології для власних потреб (самореалізація, робота, відпочинок, навчання, дозвілля кожного), а також для досягнення та реалізації спільних економічних, суспільних та громадських цілей» [1].

Відповідно до цього, цифрові технології є «інструментом» розвитку сучасного інформаційного суспільства та реформування сучасної системи професійної освіти в Україні.

Цифрові технології – це заснована на методах кодування і передачі інформації дискретна система, що дозволяє здійснювати безліч різнопланових завдань за найкоротші проміжки часу. Саме швидкодію і універсальність цієї схеми зробили ІТ-технології настільки затребуваними [5].

Актуалізується необхідність розв'язання питань цифровізації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О), пов'язаних з проблемами адаптації випускників до умов сучасного технологічного виробництва та інноваційного етапу розвитку суспільства в цілому.

Завдяки стрімкому розвитку цифрових технологій виникає нове інформаційне доквілля, формується інформаційне суспільство. Освітня система,

у зв'язку з цим, має повноцінно відповідати сучасним актуальним викликам, готувати підрастаюче покоління до вибору професійної діяльності у цифровому середовищі. Лілія Гриневич під час свого виступу на форумі «Цифрове перетворення освіти», 7 лютого 2017 року, наголосила, що саме цифрові технології є інструментом, який зможе зробити успішними наших дітей.

Сучасні здобувачі освіти – це діти, що відносяться до покоління Z, які вільно володіють будь-якими гаджетами. Ці діти не ставлять зайвих запитань — вони «гуглять» [2]. Покоління Z – мультизадачне покоління. Відмова від чітких часових меж не заважає дітям виконувати свої обов'язки і ніяк не впливає на їхнє майбутнє. Робота та навчання для них — це просто перелік завдань, що потрібно виконати в строк [2].

Цифрові компетентності – це базова річ, без якої неможливо уявити ефективну роботу сучасного педагогічного працівника ЗП(ПТ)О [7]. Оскільки Україною проголошено курс на впровадження «прискореного сценарію» цифрового розвитку, актуалізується необхідність формування та поглиблення цифрових компетенцій у майбутніх кваліфікованих робітників для забезпечення їхньої готовності до використання цифрових можливостей у майбутній професійній діяльності. Відповідно до цього є нагальна потреба в тому, щоб педагогічні працівники ЗП(ПТ)О розвивали свою цифрову компетентність. Питання розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників розглядають в своїх роботах вітчизняні дослідники В. Биков, А. Гуржій, М. Жалдак, Н. Морзе, О. Овчарук, С. Семерікова, Н. Сороко, О. Спирін та інші. Науковці у своїх дослідженнях зазначають про недостатній рівень цифрових компетентностей педагогів закладів освіти.

У 2021 році Кабінетом Міністрів України було схвалено Концепцію розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації [3], у якій акцентовано увагу на відсутності концептуальних засад формування державної політики у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей громадян, що не дозволяє забезпечити розвиток усіх сфер суспільного життя відповідно до сучасних вимог, процесів глобальної цифровізації економіки, сфер життєдіяльності суспільства, які відбуваються у

більшості країн світу. Таким чином, виникає необхідність забезпечення готовності суспільства до таких процесів, опанування ним ключових комбінацій знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, інших особистих якостей у сфері інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій (цифрова компетентність).

Так, цифровою компетентністю є динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, інших особистих якостей у сфері інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність із використанням таких технологій [3].

Законом України «Про освіту» визнано інформаційно-комунікаційну компетентність як одну з ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності [3].

Останнім часом жоден семінар, онлайн-вебінар, онлайн-конференція не розпочинається без вступного слова на тему війни, її кардинального впливу на життя людей та варіації адаптації до реалій. За час дистанційного навчання, починаючи з 2020 року, коли світ зустрівся з пандемією COVID-19, сучасна освіта, як і вся країна в цілому, зробила величезний стрибок уперед у впровадженні цифрових технологій в освітній процес. Це безпрецедентне прискорення цифрових трансформацій. Так, комітет з питань освіти Європейського Союзу розробив профіль цифрових компетенцій вчителя Digital Competence of Educators (DigCompEdu), який включає наступні галузі [8]: використання цифрових технологій у професійному педагогічному середовищі; розвиток професійних навичок пошуку, створення та сумісного використання цифрових освітніх ресурсів;

- формування у викладачів необхідних навичок використання цифрових інструментів у навчанні та викладанні;
- володіння цифровими інструментами з метою оцінки результатів навчання;
- використання цифрових інструментів для розширення освітніх можливостей здобувачів освіти;

– визначення змісту діяльності викладача щодо сприяння цифрової компетентності здобувачів освіти.

У зв'язку з цим, в усіх закладах освіти України виникла необхідність переходу до дистанційного навчання в режимі онлайн, а також потреба у коригуванні організації освітнього процесу. З одного боку, це сприяло стрімкому розвитку нових цифрових інтерактивних методик викладання, з іншого боку більшість викладачів, особливо з великим педагогічним стажем, були не готові до переходу до он-лайн навчання. Як виявилось, їм бракувало навичок та впевненості в ефективному використанні цифрових технологій у новій парадигмі освітнього процесу. Відповідно дослідженням, проведеним EU4Digital Європейського Союзу, у квітні 2020 року 79% українських керівників закладів освіти вказали, що для підвищення якості дистанційного навчання здобувачів освіти їм довелося в умовах карантину організувати навчання викладачів [6]. Технологічне прискорення оголило низьку проблем і, в першу чергу, непідготовленість викладачів до таких змін в наслідок недостатнього володіння основами цифрової грамотності. В Європейській рамці цифрової компетентності для освітян (DigCompEdu) зазначені як технічні навички, якими повинен володіти сучасний викладач, так й опис того, як цифрові технології можна використовувати для освіти та навчання.

Рамка цифрової компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників – це інструмент для створення освітніх стандартів, розробки освітніх програм провайдерами освітніх послуг, і тих, хто здійснює підготовку майбутніх вчителів, і тих, хто підвищує кваліфікацію вчителів, що працюють, а також для самоосвіти педагогічних і науково-педагогічних працівників [4]. 29 листопада 2021 р. відбулась масштабна онлайн-подія з питань цифрової освіти, в якій за результатами плідної співпраці консорціуму міжнародного проекту програми Erasmus+ dComFrata та робочих груп при МОН України презентовано Рамку цифрової компетентності для педагогічних та науково-педагогічних працівників, що має 5 сфер компетентності: Цифрова грамотність, Професійна залученість, Цифрові освітні і наукові ресурси, Освітня діяльність та Цифрова компетентність здобувачів освіти.

Lifelong learning (безперервне навчання) і розвиток цифрових навичок — це запобіжник від майбутніх шоків технологічних змін. Потрібно постійно навчатися нового впродовж життя, незалежно від того, вам 20, 35 чи 60 років, а також навчатися цифрової грамотності [6].

Дослідження ринку праці свідчать про те, що в наступні п'ять років треба робити ставку на digital-навички. Це стосується всіх галузей, і освіти в тому числі.

Список використаних джерел

1. Амелін А., Фіщук В., Лаврик, Я., Юрчак О., Чернів Є., Матюшко В. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> (дата звернення 11.10.2022).
2. Діти покоління Z: їхні особливості, унікальні можливості та проблеми – URL: <https://www.4mamas-club.com/porady/diti-pokolinnya-z-%D1%97xni-osoblivosti-unikalni-mozhливosti-ta-problemi/> (дата звернення 14.10.2022).
3. Розпорядження КМУ від 3 березня 2021 р. № 167-р Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення 11.10.2022).
4. Урядовий портал – URL: https://www.kmu.gov.ua/news/na-portali-diyacifrova-osvityavilisyatri-novi-ramki-cifrovih-kompetentnostej-dlya-pidpriyemciv-derzhsluzhbovciv-i-osvityan?utm_medium=refer&utm_source=prokadry.com.ua&utm_term=7062&utm_content=news&utm_campaign=red_block_content_link_image (дата звернення 14.10.2022).
5. Цифрові технології - це майбутнє людства – URL: <http://hi-news.pp.ua/kompyuteri/5035-cifrov-tehnologyi-ce-maybutnye-lyudstva.html> (дата звернення 14.10.2022).
6. Цифрова компетентність. Які навички слід розвивати під час пандемії? DigCompEdu – URL: <https://eufordigital.eu/uk/digital-competence-what-skills-do-you-need-to-develop-during-the-pandemic/> (дата звернення 15.10.2022).
7. Як учителям підвищити цифрові компетентності – URL: <https://nus.org.ua/view/yak-uchytelyam-pidvyshhyty-tsyfrovi-kompetentnosti/> (дата звернення 11.10.2022).
8. European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu – URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC107466> (дата звернення 11.10.2022).